

ทัศนคติและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว

The Attitude and Participation in Cultural Tourism Development in Koksoong Subdistrict, Koksoong District, Sa Kaeo Province

พัชราภรณ์ จันทรมาฏ^{1*} อัจฉิรา ทิวะสิงห์² และวราวุฒิ คำพานุช³

Patcharaporn Jantarakast^{1*} Atchira Tiwasing² and Warawut Kumpanuch³

วันที่รับบทความ : 18/07/2567

วันแก้ไขบทความ : 24/12/2567

วันที่ตอบรับบทความ : 07/01/2568

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว โดยวิธีวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ใช้วิธีหาค่าร้อยละ และเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ใช้วิธีหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การสุ่มแบบตามสะดวกจากประชาชนภายในชุมชนตำบลโคกสูงทั้งหมด 11 หมู่บ้านและผู้ที่ทำงานในตำบลโคกสูงแต่พำนักอาศัยนอกพื้นที่ตำบล จำนวน 375 คน พบว่า ทัศนคติที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทุกด้าน ได้แก่ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก ขณะเดียวกันผลการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ขณะที่ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ผลการศึกษานี้สามารถใช้เป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานท้องถิ่นในการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชนเพื่อความยั่งยืนของการบริหารจัดการท่องเที่ยวของตำบลโคกสูง อีกทั้งสถานศึกษาในท้องถิ่นสามารถนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการฝึกอบรม พัฒนา หรือส่งเสริมศักยภาพการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน สร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อให้วัฒนธรรมท้องถิ่นยังคงอยู่ต่อไป

คำสำคัญ: ทัศนคติและการมีส่วนร่วม การพัฒนาการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

¹ อาจารย์ สาขาวิชาการจัดการการบริการและการโรงแรม วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Lecturer, Hospitality and Hotel Management, College of Innovative Management, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

² อาจารย์ สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Lecturer, Department of Tourism and Hospitality, Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

³ อาจารย์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Lecturer, Bachelor of Public Administration, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

* Corresponding author: E-mail address: patcharaporn.jan@vru.ac.th

Abstract

This study aims to investigate attitudes and participation in cultural tourism development in Koksoong Subdistrict, Koksoong District, Sa Kaeo province. The quantitative research method was employed to gather data by questionnaires. The questionnaire format included a checklist for item verification, utilizing percentage calculation, and a rating scale for proportional estimation. Mean (\bar{X}) and standard deviation (SD) were used to determine average values and measure variability, respectively. Convenience sampling was conducted among community members residing within all 11 villages of Koksoong Subdistrict, as well as who working within the subdistrict but residing outside its area, totaling 375 people. The results revealed that the attitudes towards cultural tourism development were at a high level in all aspect which are social attitudes, economic attitudes, cultural attitudes, and environmental attitudes. The results regarding participation in cultural tourism development discovered that participation in practices was high. Participation in benefiting, participation in monitoring and evaluation, and participation in decision-making was moderate. The findings of this study can provide critical data for local authorities in planning the development of tourist destinations that are appropriate to the community's context, thereby contributing to the sustainable management of tourism in Koksoong subdistrict. Moreover, local educational institutions can use this data to plan training programs, improve or encourage the potential for community engagement, and foster awareness of the value of participation in local development, ensuring the preservation of local.

Keywords: Attitude and Participation, Tourism Development, Cultural Tourism

บทนำ

ตามนโยบายรัฐบาล กระทรวงวัฒนธรรมได้ประกาศยกระดับ เทศกาลตามรอยอารยธรรมขอม โบราณปราสาทศิลา “สตึกก็อกธม” ณ อุทยานประวัติศาสตร์สตึกก็อกธม ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว ซึ่งมีการแสดง แสง สี เสียง สื่อผสม โดยงานประเพณีดังกล่าวนี้เป็น 1 ใน 16 เทศกาล ประเพณีสู่ระดับชาติและนานาชาติ เพื่อผลักดัน “Soft Power” ความเป็นไทยเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจ สร้างสรรค์ สร้างรายได้และภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ประเทศโดยเฉพาะอุตสาหกรรมวัฒนธรรมสร้างสรรค์ที่มีศักยภาพ 5F งานเทศกาลประเพณี (Festival) และสร้างรายได้แก่ประชาชนและชุมชนกระตุ้นเศรษฐกิจหมุนเวียนในพื้นที่แล้วนั้น (MRG Online, 2023).

จากการดำเนินการวิจัยในพื้นที่สระแก้วอย่างต่อเนื่อง จังหวัดสระแก้วถือเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่มากที่สุดนอกภาคตะวันออก และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวจากพื้นที่ส่วนใหญ่ซึ่งเป็นที่ราบและที่ราบสูง รายล้อมด้วยเทือกเขาน้อยใหญ่ เต็มไปด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรม เนื่องจากเป็นจังหวัดที่ติดชายแดนไทย-กัมพูชา จึงมีคนหลายเชื้อชาติ ทั้งเขมร ญวน (เวียดนาม) และลาว เข้ามาอาศัยอยู่ และพบว่ามีหน่วยงานจากภาครัฐบาลพยายามผลักดันนโยบายการท่องเที่ยวเมืองรอง และได้เข้ามาสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะที่ปราสาทสตึกก็อกธม เป็นปราสาทหินขนาดใหญ่ที่สุดในภาคตะวันออกของประเทศไทย สร้างขึ้นด้วยหินศิลาแลง ตามลักษณะศิลปะขอมแบบคลัง-บาปวน

สร้างเสร็จในคริสต์ศตวรรษที่ 11 ในสมัยพระเจ้าอู่ทัยทิยวรมันที่ 2 ในบริเวณทิศตะวันออกเฉียงเหนือของปราสาท มีคำจารึกเป็นภาษาสันสกฤต ความยาว 340 บรรทัด ระบุความเป็นมาของการก่อสร้างปราสาทแห่งนี้ กรมศิลปากร ระบุว่า เดิมทีปราสาทแห่งนี้เรียกว่า “ปราสาทเมืองพริ้ว” ต่อมาเรียกว่า “ปราสาทสติกก็อกธม” คำว่า “สติกก็อกธม” เป็นภาษาเขมร คำว่า “สติก” มาจากคำว่า “สต็อก” แปลว่า รก ทึบ คำว่า “ก็อก” แปลว่า ตันก และคำว่า “ธม” แปลว่า ใหญ่ ดังนั้น “สติกก็อกธม” จึงแปลว่า รกไปด้วยตันกขนาดใหญ่ หรือ ตันกกอกใหญ่ ความมั่งคั่งมั่งงายของปราสาทสติกก็อกธมเป็นที่ประจักษ์แก่สายตาของผู้เข้าชม นับเป็นโบราณสถานที่มีการจัดการสภาพแวดล้อมที่ดีมาก ในช่วงเดือนมีนาคมของทุกปี จะมีปรากฏการณ์พระอาทิตย์ขึ้นลอดซุ้มประตูโคปุระชั้นนอกของปราสาท ซึ่ง 1 ปี จะมีเพียง 1 ครั้ง ในช่วงเวลาเดียวกันหากใครสนใจเข้าไปศึกษาดาราศาสตร์หรือนักถ่ายภาพดาวก็สามารถติดต่อล่วงหน้าเพื่อเข้าชมในช่วงกลางคืนปราสาทสติกก็อกธม ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว (Siamturakij, 2023) โดยในประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ได้มีการประชุมคณะกรรมการดำเนินงานโครงการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอารยธรรม กิจกรรมท่องเที่ยวแหล่งอารยธรรมขอมโบราณ ตามรอยปราสาทศิลา “ปราสาทสติกก็อกธม” จัดโดยสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสระแก้ว (Sa Kaeo Provincial Statistical Office, 2024).

ดังนั้นจากการลงพื้นที่ พบว่า ปราสาทสติกก็อกธม มีความสำคัญและคุณค่าทางประวัติศาสตร์เป็นอย่างยิ่ง โดยที่ผ่านมาชุมชนในพื้นที่ที่มีการเข้าร่วมรับการอบรมมัคคุเทศก์น้อย ที่เป็นการรวมกลุ่มนักเรียนจากโรงเรียนบ้านโคกสูง และบ้านหนองเสม็ด ร่วมกับหน่วยงานสำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดสระแก้ว แต่ยังมีปัญหาคือแม้มีการดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยว มีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวระดับจังหวัด ยังขาดการเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมของชุมชนโดยรอบจากทั้ง 11 หมู่บ้านที่จะช่วยขับเคลื่อนเรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน และขาดการสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการกระจายรายได้และผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น ดังนั้นเพื่อให้เกิดการดำเนินงานจากภาครัฐบาลและหน่วยงานการศึกษาอย่างต่อเนื่องคณะวิจัยจึงเล็งเห็นสมควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่องการศึกษาทัศนคติและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นของตัวแทนในตำบลโคกสูง จำนวน 11 หมู่บ้าน ประกอบด้วย หมู่ที่ 1 บ้านโคกสูง หมู่ที่ 2 บ้านดอนไร่ฝ้าย หมู่ที่ 3 บ้านหนองเสม็ด หมู่ที่ 4 บ้านละลมติม หมู่ที่ 5 บ้านหาดสำราญ หมู่ที่ 6 บ้านดอนหลุม หมู่ที่ 7 บ้านน้อย หมู่ที่ 8 บ้านโคกไม้้งาม หมู่ที่ 9 บ้านหนองหญ้าแก้ว หมู่ที่ 10 บ้านหนองสิม และหมู่ที่ 11 บ้านร่มไทร เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมและก่อให้เกิดความยั่งยืนของการบริหารจัดการท่องเที่ยวต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาทัศนคติที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว

บททวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- 1.1 ความหมายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

Ministry of Tourism and Sports (2010) ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การท่องเที่ยวเพื่อชมสิ่งๆที่แสดงความเป็นวัฒนธรรม ได้แก่พระราชวัง ปราสาทหิน วัด โบราณสถาน โบราณวัตถุศิลปะขนบธรรมเนียมประเพณีและวิถีชีวิตที่แสดงถึงความรุ่งเรืองและมีการพัฒนาให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตและสภาพแวดล้อมในแต่ละยุค ที่ถ่ายทอดและส่งทำให้นักท่องเที่ยวได้ทราบประวัติความเป็นมา ศรัทธา มุมมองความคิดของคนในอดีตจนถึงปัจจุบัน

UN Tourism (2017) ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง กิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทหนึ่งซึ่งผู้มาเยือนมีแรงจูงใจหลักคือการเรียนรู้ ค้นพบ สัมผัส และบริโภค สถานที่ท่องเที่ยว/ผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ในจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยว สิ่งเหล่านี้เกี่ยวข้องกับลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของสังคมที่รวมถึงคุณลักษณะเฉพาะ สติปัญญา คุณลักษณะทางจิตวิญญาณและอารมณ์ของสังคม ซึ่งรวมถึงศิลปะและสถาปัตยกรรม มรดกทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม มรดกทางอาหาร วรรณกรรม ดนตรี อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ และวิถีวัฒนธรรมกับรูปแบบการดำเนินชีวิต ระบบค่านิยม ความเชื่อและประเพณี

Mitwong (2017) ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การเดินทางของผู้คนหรือกลุ่มคนออกจากสถานที่ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยประจำไปยังท้องถิ่นอื่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการท่องเที่ยว การแสวงหาประสบการณ์ใหม่ๆ ประกอบการเรียนรู้ การสัมผัส การชื่นชมกับเอกลักษณ์ ความงาม ทางวัฒนธรรมของชนต่างสังคมไม่ว่าจะเป็นในด้านของ ศิลปะ สถาปัตยกรรมโบราณสถาน โบราณวัตถุ เรื่องราวและคุณค่าทางประวัติศาสตร์ รูปแบบวิถีชีวิต ภาษา การแต่งกาย การบริโภค ความเชื่อ ศาสนา จารีตประเพณี ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งดึงดูดใจที่สำคัญ กระตุ้นให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมขึ้น วัฒนธรรมถือเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่สำคัญ สามารถดึงดูดให้กลุ่มคนต่างถิ่นเดินทางมาเยือนเพื่อสัมผัสและชื่นชมกับสิ่งๆที่ไม่มีในท้องถิ่นของตน จะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมของคนท้องถิ่นกับการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์และเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน การท่องเที่ยวได้ใช้วัฒนธรรมของท้องถิ่นเป็นทรัพยากรในการดำเนินกิจการ ในขณะที่เดียวกันชุมชนท้องถิ่นผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมก็ได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวในด้านการสร้างรายได้ การจ้างงาน นำมาซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

Sukkorn (2019) ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการเดินทางท่องเที่ยวไปสู่พื้นที่ที่มีเอกลักษณ์และความแตกต่างทางด้านสังคม วัฒนธรรม และผู้คน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ไปสัมผัสกับความแปลกใหม่ สร้างความรู้ความเข้าใจและที่สำคัญคือการเห็นคุณค่าของ เอกลักษณ์และความแตกต่างทางสังคม วัฒนธรรมและผู้คนในแต่ละพื้นที่

Puaksanit (2020) ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การท่องเที่ยวที่เน้นให้สัมผัสกับวัฒนธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่นและสังคมนั้น ๆ เช่น ปราสาทพระราชวัง โบราณสถาน โบราณวัตถุ ความเชื่อ ศาสนา ประเพณี วิธีการดำเนินชีวิต ศิลปะทุกแขนง เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ชมความงาม เรียนรู้ รับรู้ วัฒนธรรม ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวทางเลือกที่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการสืบทอดและรักษามรดกทางวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นโดยประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

Payaksri (2023) ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การเดินทางเพื่อสำรวจและเข้าใจกับวัฒนธรรม ประเพณี ประเทศศาสนา ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ที่เราไปเยี่ยมชม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมุ่งสู่การเข้าใจและประสบการณ์ทางวัฒนธรรมที่แตกต่างจากวัฒนธรรมของตนเอง มุ่งเน้นการสัมผัสกับการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น การเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และประเพณี การเข้าร่วมกิจกรรมท้องถิ่น และการพบปะกับความหลากหลายทาง

วัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไม่ได้เน้นเพียงแค่การเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง แต่เป็นการผสมผสานกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เข้าร่วมสามารถติดต่อกับคนในท้องถิ่นและแบบสัมผัสได้ใกล้ชิด

Sirinantana (2024) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นรูปธรรมการท่องเที่ยวประเภทหนึ่งซึ่งเน้นความสำคัญกับแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับ มรดกประเพณีที่สืบทอดต่อกันมา และวัฒนธรรมที่ดึงดูดความสนใจ โดยสิ่งที่ดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวนั้นมีหลายอย่างประกอบด้วยวิถีชีวิต พิพิธภัณฑสถานแสดง แหล่งโบราณคดีศิลปะ ละคร การแสดงดนตรีสากล และการแสดงดนตรีพื้นบ้าน ประเพณี พิธีกรรมทางศาสนา หัตถกรรมงานฝีมือ และการกระทำอื่นๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ดังนั้นวัฒนธรรมที่นำมาใช้ประโยชน์ในการท่องเที่ยวจึงมีความหมายรวมถึง สถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นมา ได้แก่ สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์โบราณ วัตถุ โบราณสถาน ศิลปวัตถุ พิพิธภัณฑสถาน ลักษณะการประกอบอาชีพที่มีความโดดเด่น สถานที่แสดงทางด้านขนบธรรมเนียม ประเพณีการเล่นพื้นเมืองต่างๆ งานหัตถกรรม และสินค้าในท้องถิ่นต่างๆ ตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ เป็นต้น

1.2 ประเภทของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

Thawornwisit and Wongmonta (2021) ระบุว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มี 5 ประเภท ได้แก่ 1) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) 2) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี (Cultural and Traditional Tourism) 3) การท่องเที่ยวเชิงวิถีชนบท (Rural Tourism / Village Tourism) 4) การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sport Tourism) และ 5) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางวัฒนธรรม (Cultural Health Tourism) ในขณะที่ Suksawat (2024) ระบุว่า กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้แบ่งรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดี และประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวได้ความรู้อิ่มใจความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดี 2) การท่องเที่ยวงานชมวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and Traditional Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมงานประเพณีต่างๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นจัดขึ้น ได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรียะศิลป์เพื่อศึกษาความเชื่อ มีประสบการณ์ใหม่ๆ โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว 3) การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (Rural Tourism/ Village Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิตและผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษมีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

2. แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

Ouseng and Jansuri (2023) สรุปไว้ว่า ทัศนคติ หมายถึง การวัดสิ่งที่จับต้องไม่ได้ เนื่องจากทัศนคติเป็นเรื่องของอารมณ์และรู้สึกนึกคิดของบุคคล ดังนั้น การจะแบ่งแยกทัศนคติของบุคคลจึงต้องมีการสร้างเครื่องมือเพื่อการศึกษา เช่น แบบสอบถามหรือการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยสร้างเครื่องมือสำหรับวัดทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรมโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน มีองค์ประกอบ 4 ด้าน สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

Pongloe et al. (2024) ระบุว่า ทัศนคติมีผลกระทบจากการพัฒนาท่องเที่ยว การพัฒนาท่องเที่ยวเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่สำคัญต่อพื้นที่หรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบ การพัฒนาเหล่านี้สามารถแบ่งออกเป็นสามด้านหลัก ได้แก่ 1) ผลกระทบทางเศรษฐกิจ 2) ผลกระทบทางสังคม และ 3) ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม โดยมีการสนับสนุนจากรัฐบาลและหน่วยงานที่

เกี่ยวข้องเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังนี้ 1) ผลกระทบทางเศรษฐกิจ (Economic Impact) การพัฒนาท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้และเสริมสร้างเศรษฐกิจของพื้นที่ที่ได้รับ การพัฒนา การท่องเที่ยวช่วยสร้างงานทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น งานในโรงแรมร้านอาหาร ร้านค้า ของที่ระลึก และการให้บริการท่องเที่ยวอื่น ๆ นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มรายได้ จากภาษีและเพิ่มการลงทุน ในโครงสร้างพื้นฐาน (Sinclair, 1998) 2) ผลกระทบทางสังคม (Social Impact) การท่องเที่ยวสามารถ เสริมสร้างคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่นโดยการส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น การท่องเที่ยว ยังสามารถส่งเสริมการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างนักท่องเที่ยวและคนในท้องถิ่น แต่ในขณะเดียวกัน การท่องเที่ยวอาจสร้างผลกระทบทางลบ เช่น การเพิ่มขึ้นของอาชญากรรม การเบียดเบียนทรัพยากรใน ท้องถิ่น และการเกิดความไม่เท่าเทียมทางสังคม (Ap & Crompton, 1998) 3) ผลกระทบทาง สิ่งแวดล้อม (Environmental Impact) การพัฒนาท่องเที่ยวอาจทำให้เกิดการเสื่อมโทรมของ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การเพิ่มขึ้นของขยะ การบุกรุกพื้นที่ธรรมชาติ และการใช้ ทรัพยากรที่ไม่ยั่งยืน การจัดการการท่องเที่ยวที่ไม่ดีอาจนำไปสู่การเสื่อมสภาพของสิ่งแวดล้อมและการ สูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ (Gossling, 2002)

3. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

3.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชน

Reed et al. (2017) ได้ระบุว่า การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่บุคคลทั่วไปหรือผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะบุคคลทั่วไป กลุ่ม และ/หรือองค์กร มีบทบาทในการตัดสินใจที่ส่งผลกระทบต่อ พวกเขาเอง ไม่ว่าจะผ่านการปรึกษาหารือหรือการร่วมมือกันแบบสองทาง โดยที่บุคคลทั่วไป หมายถึง กลุ่มของคนที่ไม่ได้รับผลกระทบจากการตัดสินใจหรือไม่มีผลต่อการตัดสินใจ แต่ได้เผชิญกับ ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจนั้น และผู้ที่มีส่วนได้เกี่ยวข้องหมายถึง บุคคลที่ได้รับผลกระทบจาก การตัดสินใจหรือสามารถมีผลต่อการตัดสินใจนั้นได้

Namburi (2019) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิดซึ่งเป็นการ สื่อสารสองทางระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล ชุมชน หรือองค์กร ในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง หรือหลายกิจกรรมทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งการมีส่วนร่วมจะเกี่ยวข้องกับการให้ ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมการดำเนินการและ ร่วมรับผลประโยชน์ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกันของกลุ่มและเป็นการเสริมสร้าง ความสามัคคีความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มด้วย ดังนั้น การมีส่วนร่วม หมายถึงการเปิดโอกาสให้ทุก คนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม โดยการร่วมคิดร่วม ตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคมและการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และปฏิบัติตาม แผนการหรือโครงการต่างๆ ด้วยความเต็มใจ

Hassan (2019) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของคนท้องถิ่นในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นนั้นจะช่วย ให้ชุมชนสามารถควบคุมการใช้ทรัพยากรของชุมชนได้ กระตุ้นความร่วมมือและการตัดสินใจในการ พัฒนาสาธารณะประโยชน์ร่วมกัน

Saengpaen (2021) ได้ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การที่คนในชุมชน ร่วมมือกันคิดร่วมกันปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบช่วยเหลือกันและกัน ไม่ว่าจะเป็นของบุคคลหรือของ ชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการดำเนินงาน ดำเนินกิจกรรม เกิดการพัฒนา อนุรักษ์และเกิดการเปลี่ยนแปลง ไปในทิศทางที่ต้องการซึ่งการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นสิ่งที่สำคัญของการพัฒนาชุมชน จึงส่งผลให้การ ดำเนินงานหรือดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามแผนงานที่วางไว้หรือโครงการที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการที่ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาชุมชนของตน

และร่วมกันกระทำในสิ่งที่ลงความเห็นร่วมกันตามความต้องการของชุมชนและสิ่งที่ช่วยกันทำต้องเป็นสิ่งจำเป็นต่อชุมชนเพื่อเปิด โอกาสให้คนในชุมชนเป็นผู้ตัดสินใจและกำหนดปัญหาความต้องการของตนเองได้อย่างแท้จริง และเพื่อเป็นการเสริมสร้างพลังให้แก่คนในชุมชนหรือกลุ่มบุคคลหรือองค์กรที่ตั้งขึ้นในชุมชน

3.2 ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของชุมชน

Cohen and Uphoff (1980) ระบุว่า การมีส่วนร่วมมี 4 มิติหลัก ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 3) การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เช่นเดียวกับ Kasemsuk (2012) ได้ให้ข้อเสนอว่าการมีส่วนร่วมมี 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ร่วมคิด ศึกษา ค้นคว้า 2) ร่วมวางแผน นโยบาย กิจกรรม 3) ร่วมตัดสินใจและปฏิบัติ และ 4) ร่วมควบคุม ติดตามและประเมินผล ในขณะที่ Na Pattani (2011) มีความเห็นว่าการมีส่วนร่วมจะต้องนำหลักการของวงจรคุณภาพ PDCA (Deming Circle) มาประยุกต์ใช้ ดังนี้ 1) ขั้นวางแผน (Plan) การมีส่วนร่วมในการวางแผน 2) ขั้นดำเนินการ (Do) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการในโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ 3) ขั้นติดตามประเมินผล (Check) มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล หลังจากนำนวัตกรรมไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา โดยประเมินผลใน 3 บริบท ได้แก่ การประเมินปัจจัยนำเข้า ประเมินกระบวนการ และประเมินผลผลิต และ 4) ขั้นปรับปรุง พัฒนา หรือนำผลมาปรับปรุง แก้ไข (Action) การมีส่วนร่วมในการนำข้อมูลย้อนกลับจากผลการประเมิน มาปรับเปลี่ยนกระบวนการดำเนินการในด้านต่าง ๆ

ระเบียบวิธีการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ตามวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาทัศนคติที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว ผู้วิจัย เลือกใช้การวิจัยเชิงปริมาณ นำมาวิเคราะห์เพื่อทัศนคติและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทชุมชน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

จำนวนประชาชนทั้งหมดในตำบลโคกสูง มี 11 หมู่บ้าน ประกอบด้วย หมู่ที่ 1 บ้านโคกสูง หมู่ที่ 2 บ้านดอนไร่ฝ้าย หมู่ที่ 3 บ้านหนองเสม็ด หมู่ที่ 4 บ้านละลมติม หมู่ที่ 5 บ้านหาดสำราญ หมู่ที่ 6 บ้านดอนหลุม หมู่ที่ 7 บ้านน้อย หมู่ที่ 8 บ้านโคกไม้งาม หมู่ที่ 9 บ้านหนองหญ้าแก้ว หมู่ที่ 10 บ้านหนองสิม และหมู่ที่ 11 บ้านร่มไทร จำนวนทั้งสิ้น 5,402 คน (Department of Health Service Support, 2024) จากการกำหนดขนาดตัวอย่างตามตารางของทาโรยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 375 คน โดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และสุ่มแบบสะดวก (Convenience Sampling) ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 และความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างที่ระดับ 0.05

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) จัดแบ่งออกเป็น 4 ส่วนดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ทัศนคติที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว และตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ที่อยู่หมู่บ้าน ระยะเวลาในการพักอาศัยอยู่ในชุมชน เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และจำนวนสมาชิกในครอบครัว มีข้อคำถามที่เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check - List) จำนวน 8 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบประเมินวัดระดับทัศนคติที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว ใช้แนวคิดทฤษฎีการท่องเที่ยวยุคใหม่ (Ouseng & Jansuri, 2023) ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ให้ผู้เลือกตอบโดยวัดระดับความคิดเห็นด้วย มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด มีทั้งหมด 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อม รวมจำนวน 20 ข้อ ใช้วิธีหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ส่วนที่ 3 เป็นแบบประเมินวัดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว ใช้แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน (Rungyotin, 2018) ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ให้ผู้เลือกตอบโดยวัดระดับความคิดเห็นด้วย มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด มีทั้งหมด 4 ด้านประกอบด้วย ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล จำนวน 20 ข้อ ใช้วิธีหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best, 1981) โดยกำหนดเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00	หมายถึง	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50	หมายถึง	มาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50	หมายถึง	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50	หมายถึง	น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50	หมายถึง	น้อยที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม

การทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ตรวจสอบแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ให้มีความสอดคล้องกับข้อคำถาม วัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดในการวิจัย นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ จำนวน 3 ท่าน หาความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC): Index of Item Objective Congruence เพื่อหาความเที่ยงตรงของเนื้อหาความชัดเจนของภาษา และความสอดคล้องวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย โดยกำหนดคะแนนได้ดังนี้

ถ้าเห็นว่าสอดคล้อง	ให้คะแนน +1
ถ้าเห็นว่าไม่แน่ใจ	ให้คะแนน 0
ถ้าเห็นว่าไม่สอดคล้อง	ให้คะแนน -1

จากนั้นนำค่าคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ ในแต่ละข้อมารวมกัน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องของการทดสอบ (IOC)

ขั้นปฐมภูมิ ได้ทำการทบทวนวรรณกรรม จากงานวิจัย ทฤษฎี ตำรา เอกสาร มีความเกี่ยวข้อง และจากเว็บไซต์อ้างอิง ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ การตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ผลการตรวจสอบความเชื่อมั่นของประเด็นคำถาม จากทดลองใช้กับกลุ่ม ตัวอย่าง จำนวน 30 ตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรม

สำเร็จรูป โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แอลฟา (Cornbrash's Alpha Analysis Test) ได้ผลเท่ากับ 0.98

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเป็น 2 ลักษณะคือ

1. แบบสอบถามส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ที่มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ใช้วิธีหาแจกแจงความถี่ (Frequency) และสรุปผลออกมาเป็นค่าร้อยละ (Percentage)

2. แบบสอบถามส่วนที่ 2 ใช้แบบสอบถามวัดทัศนคติที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ใช้วิธีหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviations)

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามในตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาทัศนคติและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ทำนกอาศัยอยู่หมู่ที่ 1 บ้านโคกสูง จำนวน 72 คน (ร้อยละ 19.20) รองลงมาเป็น หมู่ที่ 3 บ้านหนองเสม็ด จำนวน 60 คน (ร้อยละ 16.00) และพักอาศัยนอกพื้นที่ตำบลโคกสูง จำนวน 59 คน (ร้อยละ 15.73) ระยะเวลาในการอยู่อาศัย น้อยกว่า 10 ปีจำนวน 140 คน (ร้อยละ 37.33) รองลงมาเป็น 21-30 ปี จำนวน 94 คน (ร้อยละ 25.07) และ 31-40 ปี จำนวน 54 คน (ร้อยละ 14.40) เพศหญิงจำนวน 231 คน (ร้อยละ 61.60) และเพศชาย จำนวน 144 คน (ร้อยละ 38.40) อายุ 31-40 ปี จำนวน 130 คน (ร้อยละ 34.67) รองลงมาเป็นอายุ 20-30 ปี จำนวน 117 คน (ร้อยละ 31.20) และอายุ 41-50 ปี จำนวน 93 คน (ร้อยละ 24.80) การศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 169 คน (ร้อยละ 45.07) รองลงมาระดับอนุปริญญา/ปวส. จำนวน 159 คน (ร้อยละ 42.40) และมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 32 คน (ร้อยละ 8.53) อาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 194 คน (ร้อยละ 51.73) รองลงมาเป็น รับจ้างทั่วไป 67 คน (ร้อยละ 17.87) และเกษตรกร(ปลูกพืช) จำนวน 48 คน (ร้อยละ 12.80) รายได้ต่อเดือน 10,001-20,000 บาท จำนวน 254 คน (ร้อยละ 67.73) รองลงมาเป็น ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 64 คน (ร้อยละ 17.07) และมากกว่า 30,000 บาทขึ้นไป จำนวน 30 คน (ร้อยละ 8.00) จำนวนสมาชิกในครอบครัว 3-4 คน จำนวน 233 คน (ร้อยละ 62.13) รองลงมาเป็น 5-6 คน จำนวน 59 คน (ร้อยละ 15.73) และ 1-2 คน จำนวน 57 คน (ร้อยละ 15.20)

ผลการศึกษาทัศนคติที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$) และเมื่อจำแนกตามด้าน โดยเรียงจากลำดับมากไปน้อย พบว่า ด้านสังคมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$; อันดับ 1) รองลงมาเป็น ด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$; อันดับ 2) ด้านวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$; อันดับ 3) และด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$; อันดับ 4) ดัง Table 1

Table 1 Main Component and Ranking of Attitudes towards of Cultural Tourism Development

Main component	Mean	Standard Deviations	Level of Opinion	Ranking
Economic	4.15	0.69	High	2
Social	4.20	0.64	High	1
Cultural	4.14	0.67	High	3
Environmental	3.85	0.62	High	4
Total	4.09	0.58	High	

เมื่อจำแนกตามรายข้อย่อย ด้านเศรษฐกิจ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า การสร้างชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ช่วยส่งเสริมอาชีพให้คนในชุมชน ($\bar{X} = 4.42$; อันดับ 1) รองลงมาเป็น คนในชุมชนจะมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.25$; อันดับ 2) การท่องเที่ยวทำให้ราคาที่ดินในชุมชนสูงขึ้น ($\bar{X} = 4.16$; อันดับ 3) และการท่องเที่ยวทำให้เกิดการลงทุนด้านที่พักอาศัยมากขึ้น เช่น โฮมสเตย์ รีสอร์ท ($\bar{X} = 4.15$; อันดับ 4) และการท่องเที่ยวส่งผลให้พื้นที่ในชุมชนเกิดความเจริญ เช่น มีการปรับปรุงถนน ($\bar{X} = 3.77$; อันดับ 5)

ด้านสังคม ได้แก่ การท่องเที่ยวทำให้เกิดอาชีพที่หลากหลาย เช่น ร้านขายของที่ระลึก สินค้า OTOP ($\bar{X} = 4.28$; อันดับ 1) รองลงมาเป็น การท่องเที่ยวทำให้คนในชุมชนเกิดการเรียนรู้ระหว่างนักท่องเที่ยว และคนในชุมชน ($\bar{X} = 4.26$; อันดับ 2) การท่องเที่ยวทำให้วิถีชีวิตสภาพความเป็นอยู่ของคนในชุมชนดีขึ้น ($\bar{X} = 4.21$; อันดับ 3) การท่องเที่ยวส่งผลให้พื้นที่ในชุมชนได้รับการพัฒนา เช่น ประปา ไฟฟ้า สัญญาณโทรศัพท์ สัญญาณอินเทอร์เน็ต ถนน เป็นต้น ($\bar{X} = 4.20$; อันดับ 4) และการท่องเที่ยวทำให้คนในชุมชนเกิดความรักและสามัคคีกันมากขึ้น ($\bar{X} = 4.07$; อันดับ 5)

ด้านวัฒนธรรม ได้แก่ การท่องเที่ยวทำให้วัฒนธรรมอันดีของชุมชนให้เป็นที่รู้จัก ($\bar{X} = 4.32$; อันดับ 1) รองลงมาเป็น การท่องเที่ยวทำให้คนในชุมชนเกิดความหวงแหนขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น รวมถึงโบราณสถาน โบราณวัตถุ ($\bar{X} = 4.29$; อันดับ 2) การท่องเที่ยวทำให้เกิดการรื้อฟื้นขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นดั้งเดิม ($\bar{X} = 4.27$; อันดับ 3) การท่องเที่ยวสามารถสร้างงานกิจกรรมต่างๆ (งานอีเว้นท์) ที่เชื่อมโยงกับภูมิหลังของชุมชนได้ เช่น งานแสดงแสงสีเสียง งานวิ่ง งานชมพระอาทิตย์ขึ้น เป็นต้น ($\bar{X} = 4.22$; อันดับ 4) และการท่องเที่ยวทำให้เกิดการรับวัฒนธรรมที่ไม่ดีงามจากนักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.61$; อันดับ 5)

ด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การท่องเที่ยวทำให้มีการปรับปรุงภูมิทัศน์ สภาพแวดล้อมของชุมชนให้ดูดีอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.26$; อันดับ 1) รองลงมาเป็น การท่องเที่ยวทำให้คนในชุมชนเกิดความหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน ($\bar{X} = 4.15$; อันดับ 2) การท่องเที่ยวทำให้คนในชุมชนตระหนักถึงการรักษาความสะอาดภายในชุมชน ($\bar{X} = 4.13$; อันดับ 3) การท่องเที่ยวทำให้เกิดปัญหามลภาวะเพิ่มขึ้น ได้แก่ น้ำเสีย กลิ่นไม่พึงประสงค์ ขยะมูลฝอย เสียงรบกวน เป็นต้น ($\bar{X} = 3.48$; อันดับ 4) และการท่องเที่ยวทำให้ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนเสื่อมโทรม ($\bar{X} = 3.23$; อันดับ 5) ดัง Table 2

Table 2 Sub Component and Ranking of Attitudes towards of Cultural Tourism Development

Main component	Sub component	Mean	Standard Deviations	Level of Opinion	Ranking
1.Economic	1.1 Creating a community as a historical tourist attraction helps promote careers for people in the community.	4.42	0.68	High	1
	1.2 People in the community will have additional income from developing the community into a historical tourist attraction.	4.25	0.80	High	2
	1.3 Tourism results in increased living expenses for people in the community.	3.77	1.05	High	5
	1.4 Tourism causes the price of land in the community to increase.	4.16	0.87	High	3
	1.5 Tourism leads to more investment in residential businesses such as homestays, resorts, etc.	4.15	0.89	High	4
2.Social	2.1 Tourism results in the development of areas in the community, such as water supply, electricity, and telephone signals. Internet signals, roads, etc.	4.20	0.74	High	4
	2.2 Tourism makes people in the community have more love and unity.	4.07	0.83	High	5
	2.3 Tourism allows people in the community to exchange knowledge between tourists and people in the community.	4.26	0.68	High	2
	2.4 Tourism improves the way of life and living conditions of people in the community.	4.21	0.78	High	3
	2.5 Tourism creates a variety of careers, such as souvenir shops and One Tambon One Product.	4.28	0.80	High	1

Main component	Sub component	Mean	Standard Deviations	Level of Opinion	Ranking
3.Cultural	3.1 Tourism makes people in the community cherish traditions. local cultural traditions Including ancient sites, antiques	4.29	0.79	High	2
	3.2 Tourism brings about the renewal of traditions. Traditional local culture.	4.27	0.77	High	3
	3.3 Tourism can create various events that can be connected to the background of the community, such as light and sound shows case, running events, sunrise events, etc.	4.22	0.75	High	4
	3.4 Tourism causes exposure to bad culture from tourists.	3.61	1.25	High	5
	3.5 Tourism makes the good culture of the community known.	4.32	0.70	High	1
4.Environmental	4.1 Tourism depletes natural resources in communities.	3.23	1.13	Moderate	5
	4.2 Tourism has improved the landscape. The environment of the community always looks good.	4.26	0.73	High	1
	4.3 Tourism makes people in the community aware of maintaining cleanliness within the community.	4.13	0.80	High	3
	4.4 Tourism causes increased pollution problems, including wastewater, unpleasant smell, garbage, and noise, etc.	3.48	1.02	Moderate	4
	4.5 Tourism makes people in the community become more jealous of the community's natural resources.	4.15	0.77	High	2

ผลการศึกษามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$) และเมื่อจำแนกตามด้าน โดยเรียงจากลำดับมากไปน้อย พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.47$; อันดับ 1)

รองลงมาเป็น ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.43$; อันดับ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.40$; อันดับ 3) และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.26$; อันดับ 4) ดัง Table 3

Table 3 Main Component and Ranking of Participation towards of Cultural Tourism Development

Main component	Mean	Standard Deviations	Level of Opinion	Ranking
Participation in decision making	3.26	1.21	Moderate	4
Participation in practice	3.47	1.11	Moderate	1
Participation in receiving benefits	3.43	1.14	Moderate	2
Participation in monitoring and evaluation	3.40	1.13	Moderate	3
Total	3.39	1.10	Moderate	

เมื่อจำแนกตามรอยช้อย่อย ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ เสนอความคิดเห็นต่อประเด็นการพัฒนาการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.31$; อันดับ 1) รองลงมาเป็น เข้าร่วมประชุมเพื่อวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.27$; อันดับ 2) ได้ร่วมกำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.26$; อันดับ 3) ได้ร่วมหาแนวทางการป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.23$; อันดับ 4) และได้ร่วมกำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.21$; อันดับ 5)

ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ได้แก่ ให้ความร่วมมือกับชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน ($\bar{X} = 3.79$; อันดับ 1) รองลงมาเป็น ได้ร่วมอำนวยความสะดวกและดูแลความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.55$; อันดับ 2) มีส่วนร่วมปรับปรุงข้อมูล และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ชุมชนให้เป็นที่รู้จัก ($\bar{X} = 3.36$; อันดับ 3) มีส่วนร่วมกำหนดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับศักยภาพของชุมชน ($\bar{X} = 3.32$; อันดับ 4) และได้เข้าร่วมการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.31$; อันดับ 5)

ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ได้แก่ ได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ($\bar{X} = 3.59$; อันดับ 1) รองลงมาเป็น มีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน ($\bar{X} = 3.46$; อันดับ 2) มีบทบาทหน้าที่ในแต่ละกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน ($\bar{X} = 3.40$; อันดับ 3) มีส่วนร่วมในการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชน ($\bar{X} = 3.36$; อันดับ 4) และมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยวในชุมชน ($\bar{X} = 3.34$; อันดับ 5)

ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ได้แก่ ทราบปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในกิจกรรมการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.48$; อันดับ 1) รองลงมาเป็น ได้ประเมินผลกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน ($\bar{X} = 3.47$; อันดับ 2) ได้ประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน ($\bar{X} = 3.43$; อันดับ 3) ได้ประเมินคุณภาพของสินค้าและบริการของชุมชน ($\bar{X} = 3.39$; อันดับ 4) และมีส่วนร่วมในการจัดการข้อร้องเรียนหรือข้อพิพาทที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.22$; อันดับ 5) ดัง Table 4

Table 4 Sub Component and Ranking of Participation towards of Cultural Tourism Development

Main component	Sub component	Mean	Standard Deviations	Level of Opinion	Ranking
1. Participation in decision making	1.1 Attend meetings to plan tourism development.	3.27	1.29	Moderate	2
	1.2 Offer opinions on tourism development issues.	3.31	1.24	Moderate	1
	1.3 Participated in formulating a strategic plan for tourism development.	3.21	1.28	Moderate	5
	1.4 Participated in determining community rules, regulations, and regulations for tourism development.	3.26	1.28	Moderate	3
	1.5 Participated in finding ways to prevent problems that may arise from tourism development.	3.23	1.28	Moderate	4
2. Participation in practice	2.1 Participate in improving information and disseminating public relations to the community to be known.	3.36	1.29	Moderate	3
	2.2 Participate in determining tourism activities that are appropriate to the potential of the community.	3.32	1.28	Moderate	4
	2.3 Participated in training to develop tourism potential.	3.31	1.30	Moderate	5
	2.4 Cooperate with the community to conserve community tourism resources.	3.79	1.06	High	1
	2.5 Participated in facilitating and taking care of safety for tourists.	3.55	1.24	High	2
3. Participation in receiving benefits	3.1 Participate in community tourism activities.	3.46	1.20	Moderate	2

Main component	Sub component	Mean	Standard Deviations	Level of Opinion	Ranking
	3.2 There is a role and duty in each community tourism activity.	3.40	1.28	Moderate	3
	3.3 Take advantage of the tourist attractions in the community for recreation.	3.59	1.15	High	1
	3.4 Participate in the distribution of community products.	3.36	1.31	Moderate	4
	3.5 There is additional income from community tourism.	3.34	1.29	Moderate	5
4. Participation in monitoring and evaluation	4.1 Evaluated the community's tourism activities.	3.47	1.21	Moderate	2
	4.2 Evaluated the performance of those involved in tourism in the community.	3.43	1.22	Moderate	3
	4.3 Evaluated the quality of community products and services.	3.39	1.16	Moderate	4
	4.4 Know the problems and obstacles that occur in tourism activities.	3.48	1.19	Moderate	1
	4.5 Participate in the management of complaints or disputes arising from tourism activities.	3.22	1.28	Moderate	5

สรุปและการอภิปรายผล

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อ 1) เพื่อศึกษาทัศนคติที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว โดยจำแนกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านสังคม ได้แก่ การท่องเที่ยวทำให้เกิดอาชีพที่หลากหลาย เช่น ร้านขายของที่ระลึก สินค้า OTOP การท่องเที่ยวทำให้คนในชุมชนเกิดการเรียนรู้ระหว่างนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน และการท่องเที่ยวทำให้วิถีชีวิตสภาพความเป็นอยู่ของคนในชุมชนดีขึ้น 2) ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การสร้างชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ช่วยส่งเสริมอาชีพให้คนในชุมชน คนในชุมชนจะมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวทำให้ราคาที่ดินในชุมชนสูงขึ้น 3) ด้านวัฒนธรรม

ได้แก่ การท่องเที่ยวทำให้วัฒนธรรมอันดีของชุมชนให้เป็นที่รู้จัก การท่องเที่ยวทำให้คนในชุมชนเกิดความหวงแหนขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น รวมถึงโบราณสถาน โบราณวัตถุ และการท่องเที่ยวทำให้เกิดการรื้อฟื้นขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นดั้งเดิม และ 4) สิ่งแวดล้อม ได้แก่ การท่องเที่ยวทำให้มีการปรับปรุงภูมิทัศน์ สภาพแวดล้อมของชุมชนให้ดูดีอยู่เสมอ การท่องเที่ยวทำให้คนในชุมชนเกิดความหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน และการท่องเที่ยวทำให้คนในชุมชนตระหนักถึงการรักษาความสะอาดภายในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ouseng and Jansuri (2023) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรมโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษาชุมชนท่องเที่ยวพหุวัฒนธรรม จังหวัดปัตตานี พบว่า แต่ละชุมชนต่างมีต้นทุนทรัพยากรท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม และเทศกาล งานประเพณีที่มีความโดดเด่นเฉพาะพื้นที่ซึ่งเป็นกลไกนำไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวอย่างสมดุลและยั่งยืนทั้งมิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านสังคม มิติด้านวัฒนธรรม และมิติด้านสิ่งแวดล้อม ในขณะที่งานวิจัยของ Phuthed (2019) ที่ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการยกระดับการพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วัดหนองโพ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีความสมดุลในมิติทางวัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ นั้นจะนำไปสู่การจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนได้ เป็นไปในทิศทางเดียวกับงานวิจัยของ Saisrikosol (2022) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ย่านเมืองเก่าสงขลา: มิติของการจัดการชุมชนสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่า นอกจากมิติด้านเศรษฐกิจและมิติด้านศิลปวัฒนธรรมแล้วนั้น ยังมีมิติด้านสถาปัตยกรรม และมิติด้านอาหารการกิน ที่เป็นภูมิปัญญาซึ่งกลายเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีส่วนช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของท้องถิ่นด้วยการสร้างงานและกระจายรายได้ ขณะเดียวกันก็ช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชนซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะตน

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อ 2 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว โดยจำแนกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ได้แก่ ให้ความร่วมมือกับชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน ได้ร่วมอำนวยความสะดวกและดูแลความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว และมีส่วนร่วมปรับปรุงข้อมูลและการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ชุมชนให้เป็นที่รู้จัก 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ได้แก่ ใช้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ มีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน และมีบทบาทหน้าที่ในแต่ละกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ได้แก่ ทราบปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในกิจกรรมการท่องเที่ยว ได้ประเมินผลกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน และได้ประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ได้แก่ ร่วมเสนอความคิดเห็นต่อประเด็นการพัฒนาการท่องเที่ยว เข้าร่วมประชุมเพื่อวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยว และได้ร่วมกำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Boonrat et al. (2024) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพื้นที่ ตำบลเกาะยอและตำบลน่าน้อยในจังหวัดสงขลา พบว่า แนวทางในการพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยให้ประชาชนที่มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการโดยใช้หลักการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติให้เป็นไปตามแผน การติดตามและประเมินผล และการได้รับผลประโยชน์ที่เท่าเทียมกัน สามารถช่วยให้การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดสงขลาให้เกิดความยั่งยืน ในขณะที่ Vesurai (2020) ที่ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในระดับการตัดสินใจ การปฏิบัติการ และระดับผลประโยชน์ โดยประเด็นที่ชุมชนให้ความสำคัญมีดังนี้

1) การพัฒนาการท่องเที่ยวต้องขึ้นอยู่กับความต้องการของชุมชน 2) ส่งเสริมให้เห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวที่มีต่อเศรษฐกิจ 3) จัดปัญหาต่างๆ ในชุมชนก่อนพัฒนาการท่องเที่ยว 4) เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมและงานเทศกาลที่จัดขึ้นเพื่อนักท่องเที่ยว 5) อนุรักษ์วัฒนธรรมและค่านิยมของท้องถิ่นให้คงอยู่ 6) มีความมือถือระหว่างภาครัฐและเอกชนที่ทำให้ท้องถิ่นเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่มีความสมบูรณ์และมีคุณภาพ 7) เงินทุน แรงงาน และนักบริหารทางการท่องเที่ยวควรมาจากชุมชนเจ้าของท้องถิ่น เพื่อท้องถิ่นจะสามารถควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการได้ 8) เรื่องราวและงานเทศกาลที่จัดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวจะต้องสะท้อนให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตความเป็นอยู่และสภาพทางภูมิศาสตร์ของท้องถิ่น และ 9) วิธีการและความถี่ในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ทางการท่องเที่ยวควรได้รับความเห็นชอบจากประชาชนในท้องถิ่น เป็นไปในทิศทางเดียวกับงานวิจัยของ Widhiani et al. (2024) ที่ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทที่คาดหวังของชุมชนในการตัดสินใจพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวชานันเกอโรโต ตำบลตุเรน อำเภอมาลัง พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนนั้นประกอบไปด้วย การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล นอกจากนี้การเสริมสร้างให้คนในชุมชนเกิดความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของร่วมกัน (Sense of Ownership) และมีความรับผิดชอบ (Responsibility) ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนนั้นจะเป็นสิ่งที่จะช่วยให้ชุมชนพัฒนาอย่างก้าวหน้า มีนวัตกรรมและมีความสร้างสรรค์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยบ่งชี้ว่าประชาชนในชุมชนตำบลโคกสูง มีทัศนคติและการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในเชิงบวก อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านวัฒนธรรมและด้านสิ่งแวดล้อม ยังอยู่ลำดับรองลงมาจากด้านสังคมและเศรษฐกิจ ทั้งนี้ ควรส่งเสริมสนับสนุน ผลักดันให้คนในชุมชนเกิดความตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ซึ่งเป็นประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว อำนวยความสะดวก และดูแลความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

2. ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมการสร้างร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรมจากทั้งหน่วยงานภาครัฐบาล หน่วยงานท่องเที่ยว ภาคเอกชน ผู้ประกอบการ และคนในชุมชน และผลักดันประชาสัมพันธ์ให้แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนเป็นที่รู้จักมากขึ้น โดยคำนึงถึงความดั้งเดิม (Indigenusness) หรือความเป็นของแท้ (Authenticity) ซึ่งเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของชุมชนด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคตหรือการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ควรต่อยอดองค์ความรู้โดยการวิเคราะห์กลยุทธ์ โดยการนำ BMC (Business Model Canvas) มาเป็นเครื่องมือ เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว และกระตุ้นหน่วยงานจากภาครัฐบาลและภาคเอกชนสนับสนุนให้เกิดโครงการพัฒนาด้านการตลาด การประชาสัมพันธ์ของการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โบราณสถานสำคัญและแหล่งที่พัก สิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นภายในพื้นที่ให้เพียงพอต่อความต้องการโดยมีความสอดคล้องกับขีดความสามารถในการรองรับของชุมชน (Carrying Capacity) รวมถึงมีคฤหาสน์ท้องถิ่น เพื่อส่งผลกระทบต่อทัศนคติของนักท่องเที่ยวทั้งกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างประเทศ อีกทั้งผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวที่หลากหลายรูปแบบมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Ap, J., & Crompton, J. L. (1998). Developing and Testing a Tourism Impact Scale. *Journal of Travel Research*, 37(2), 120-130.
- Best, J.W. (1981). *Research in Education*. New Jersey: Prentice – Hall.
- Boonrat et al. (2024). Local Participation in Potential Development of Eco-tourism Management at Ko Yo and Nam Noi Subdistricts in Songkhla Province. *Economics and Business Administration Journal, Thaksin University*, 16(1), 71-85.
- Cohen, J. & Uphoff, N. (1980). Participation's Place in Rural Development: Seeking Clarity Through Specificity. *World Development*, 8, 213-235.
- Department of Health Service Support. (2024). *Koksoong Information Report*. Retrieved on May 21, 2024 from https://3doctor.hss.moph.go.th/main/rp_village?region=6&prov=Mjc=&provn=4Liq4Lij4Liw4LmB4LiB4LmJ4Lin&amid=2708&r=4LmC4LiE4LiB4Liq4Li54LiH&tamid=270801&tamname=4LmC4LiE4LiB4Liq4Li54LiH.
- Hassan, F.A., Ong'ayo, H.A. & Osore, M.K (2019). Assessing the Influence of Demographic Factors on Community Participation in a Demand Driven Development Project: The Case of Hazina Ya Maendeleo Ya Pwani Approach in Coastal Kenya. *Open Journal of Social Sciences*, 7, 209-224.
- Kasemsuk, C. (2012). *Participation of Stakeholders in Planning Agricultural Promotion and Development*. Department of Agricultural Economy and Development. Faculty of Agriculture, Chiang Mai University.
- Ministry of Tourism and Sports. (2010). *Cultural Tourism*. Bangkok: Office of Tourism Development.
- Mitwong, T. (2017). *The Development of Cultural Tourism in Bang Namphung Community Samutprakarn Province*. Thesis Master of Arts (Social Development Administration). Bangkok: National Institute of Development Administration.
- MRG Online. (2023). *Traveling in the Footsteps of Khmer Civilization "Prasat Sdok Kok Thom" on this March 18-19, 22*. Retrieved on May 21, 2024 from <https://mgonline.com/travel/detail/9660000024473>
- Na Pattani, R. (2011). Participative School Administration by Ravor Model. *Academic Journal*, 14(3), 89-93.
- Namburi, S. (2019). Participation Theory in Public Administration. *The Journal of Research and Academics*, 2(1), 183-197.
- Ouseng, A. & Jansuri, A. (2023). Multi-Cultural Tourism Management Using Community Participation Process of Multi-Cultural Tourism Community, Pattani Province. *Journal of Vongchavalitkul University (Humanities and Social Sciences)*, 1(2), 100-120.

- Payaksri, D. (2023). *Cultural Tourism: Nakhon Chai Si*. Retrieved on July 16, 2024 from <https://culturio.sac.or.th/learning/activity/35>
- Phuthed, U. (2019). Guidelines for Enhancing the Potential of Cultural Tourism Management, Wat Nong Pho, Nakhon Sawan Province. *Faculty of Humanities and Social Sciences Nakhon Sawan Rajabhat University Academic Journal*, 6(2), 96-104.
- Pongloe et al. (2024). Local Community Attitudes toward the Impacts of Sports Tourism Development in Chonburi Province. *Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University*, 4(4), 19-36.
- Puaksanit, S. (2020). *Behavior of Thai Tourists in Cultural Tourism Chachoengsao Province*. Thesis Master of Business Administration. Bangkok: Silpakorn University.
- Reed et al. (2017). A Theory of Participation: What Makes Stakeholder and Public Engagement in Environmental Management Work?. *Restoration Ecology*, 26(S1), 1-16.
- Rungyotin, V. (2018). *Participations of People in a Community Development of Banbueng District Municipality*, Banbueng District, Chonburi Province. Thesis Master of Politics and Government. Chonburi: Burapha University.
- Sa kaeo Provincial Statistical Office. (2024). *Meeting of the Project Steering Committee for the Promotion and Development of Cultural Tourism: Activities at Historical Cultural Sites, Following the Trail of Sila's Castle "Prasat Sdok Kok Thom"*. Retrieved on May 21, 2024 from <https://sakaeso.nso.go.th/news/press-release/13-1-3-67.html>
- Saisrikosol, A. (2022). Songkhla Old Town: Dimensions of Community Management towards Cultural Tourism. *Journal of SaengKhomKham Buddhist Studies*, 7(3), 578-598.
- Saengpaen, N. (2021). *Legal Problems Relating to Community Participation in the Promotion and Preservation of Intangible Cultural Heritage*. Master of Laws Public Law. Bangkok: School of Law Sripatum University.
- Siamturakij. (2023). *Visiting Sa Kaeo: 12 Compelling Insights into a Lesser-Known City Worth Exploring*. Retrieved on May 21, 2024 from <https://www.siamturakij.com/lifestyle/1597-เที่ยวสระแก้ว-กับ-12-เรื่องชวนมองในเมืองรองที่ต้องลองไปชม>.
- Sirinantana, A. (2024). Participatory Communication Management of Ban Tapon Community Hklung District Chanthaburi Province to Support Cultural Tourism. *Interdisciplinary Social Sciences and Communication Journal*, 7(1), 13-26.
- Sukkorn, C. (2019). Cultural Tourism in Thailand. *Journal of Sustainable Tourism Development*, 1(2), 1-7.

- Suksawat, S. (2024). Potential for Cultural Tourism in Ban Dan Subdistrict Aranyaprathet District Sa Kaeo Province. *Journal of Suvarnabhumi Institute of Technology*, 10(1), 102-118.
- Thawornwisit, S. & Wongmonta, S. (2021). Approaches to the Promotion of Cultural Tourism in Nan Province. *Journal of the Association of Researchers*, 26(1), 244-256.
- UN Tourism. (2017). *Tourism and Culture*. Retrieved on July 16, 2024 from <https://www.unwto.org/tourism-and-culture>
- Vesurai, K. (2020). *Cultural Tourism Management of Bo Suak Community, Mueang District, Nan Province*. Thesis Doctor of Philosophy in Tourism Development. Chiang Mai: Maejo University.
- Widhiani, S. K., Dinanti, D., Leliana, D. H., Fauzi, I., Rachman, C. B., & Habunga, M. (2024). Expected Role of the Community in Decision-Making for the Development of Sanankerto Tourism Village, Turen Sub-District, Malang District. *Journal of Regional and Rural Studies*, 2(1), 51-61.
- Yamane, T. (1973), *Statistics: An Introductory Analysis*. London: John Weather Hill, Inc.